

זמה שמשנה קצת משום שזת בלשון שאלה, ולריב"ק דשרי, לכאור' אין חזירו יכול לענות שיבא לערב דזה חשיב כדיבור גמור וז"ל וגם עתה גדר הדבר יל"ע מחי חשיב כדיבור וכגון לקצר ולדבר בדוגמת ידות דנדריס ונזיר, וכ"ז להעיר לפו"ר.

(ג) ז' ב' צמאי קמיפלגי כדדריש ר' שמלאי לעולם יסדר אדם שזכו של מקום ואח"כ יתפלל מנלן ממשה כו', אפשר דמייירי בין בששאל צרכיו שלא בשעת תפלה כלל, שיעשה כמשה שסדר ואח"כ יבקש, ובין כשזכא להתפלל תפלת י"ת, שיבקש צרכיו אח"כ, וממילא יסדר שזכו קודם כתיקון חכמים בתפלת י"ת, ואח"כ יבקש אחר התפלה או בתוך התפלה כחכמים דקיי"ל כוונתיהו, בשומע תפלה, או בכל צרכה מעין הצרכה, וללא כר"א דשאלת צרכים קודמת לתפלה, אבל לפרש דקאי לתפלת י"ת, לכאורה הו"ל לפרש טעם תקנת התפלה בנוסח זה, ולא בלישנא דלעולם יסדר כו', ואפשר דמייירי "גם" בתפלת י"ת מדלא קאמר יתפלל ויבקש צרכיו כצרייתא דלעיל, ובפרש"י מ' דקאי לתפלת י"ת, ולכאורה פלוגתא ר"י ור"א היא רק בצקשת היחיד צרכיו, אבל לא אשכחן פלוגתא בנוסח תפלת י"ת, וגם ר"א מודה דמסדר שזכו קודם, וז"ע למה לא יליף ר"א מתפלת י"ת, דמשמע דליכא יוהרא יעוי' רש"י, שו"מ צחי' הר"ן פ"י לציבור רב גזריה כו' יעוי"ש, וכ"כ ריטב"א לציבור שאני יעוי"ש, אבל ק"ל דלא שייך כאן יוהרא, כיון דצריך הוא להתפלל י"ת וגם מבקש צרכי רבים אח"כ, ושאל נמי צרכיו אח"כ ומה צדק, (ואי משום קרא דתפלה לעני, הרי אמרינן דקראי לא כמר דייקי כו'), - פלוגתא ר"י ור"א היא אם להקדים צרכיו לפני תפלת י"ת או אחריה, ולא מייירי בסיפור שזכא של יחיד, ערש"י.

וייעויין צרכות ל"א א' דיליף דמתפלל ואח"כ יבקש צרכיו, מלשמוע אל הרנה ואל התפלה רנה זו תפלה תפלה זו בקשה, ופרש"י כגון צרכות דאתה חונן שהם שאלת צרכים וג' ראשונות שהן של שזכא ע"ש, וא"כ י"ל דמייירי בעצם נוסח התפלה, ולאו היינו דר"י ודר"א, ולפמ"ש מיייתי מהך קרא אף לר"א, והיינו דיסדר שזכו לפני התפלה, (ולכאורה מ"ט לא יליף התם מדר' שמלאי שהוא פסוק בתורה ואולי דאיכא למימר דשאני משה ועדיין זל"ע אולי שאני שלמה), וא"ש דמיייתי האי קרא, ולא מיייתי קרא דאשפוך לפניו שיחי דר' יהושע, דמייירי בצקשת צרכי היחיד, ולא בנוסח תפלת י"ת, וכן ר"י לא מיייתי האי קרא, אע"ג דקרא דר"י לא דייק דוקא כותי' כדאמר בגמ', דזה בתפלה הכלליה מייירי ולא בצרכי היחיד.

ד' א' וחכ"א לא כדברי זה כו' אלא שואל אדם צרכיו בשומע תפלה, היינו דס"ל כר"י דילפינן ממשה, אלא דפליגי, דר"י סדר דגומר י"ת ואח"כ מבקש צרכיו, דבעינן ישפוך שיחו דהיינו תפלה כמ"ש ויאל יתחן לשוח וגו' וס"ל דבעינן כל תפלת י"ת (ע' תו' ז' ב' ד"ה ואין), והיינו דלצטרך דגמרינן ממשה צעינן להאי קרא דלא נימא

כחכמים, וחכמים ס"ל דכיון דסידר שזכו מבקש צרכיו וכדילפינן ממשה, ושואל בהאמצעות לחולה צרפאינו וכיו"ב, וכן מותר לגמור ולשאל כר"י, וגם יכול לשאל בש"ת, והזכירו ש"ת לומר שא"ל לגמור, אלא יכול לכתחלה לשאל בש"ת, ומשום דש"ת היא צרכה כוללת וכל הבקשות יכולים לשאל בה נקטוה, והיינו דאמרו בגמ' להלן דאף שאמרו ש"ת, אינו לאפוקי בהאמצעות או שאין לבקש אחר התפלה, - הא דמעין כל צרכה, אם נפרש דהיינו להוסיף בלשון הצרכה תפלה לציבור יעויין תר"י בצרכות פ' אין עומדין, י"ל דאף ר"א ור"י מודו, ונקטו אע"פ שאמרו כו' בקיצור דקיי"ל כחכמים.

ד"ה א' דאמר צרכות ל"א אחר התפלה אפי' כסדר וידוי של יוה"כ אומר, ולא כלשון חכמים, בש"ת, אולי אף לר"י קאמר ודחוק, ויותר נראה דש"ת אין לבקש אלא צרכיו אבל להאריך בידויים ושצחים כו' מקומו אחרי התפלה והיינו דקאמרינן אע"פ כו' בש"ת אבל אם זכא לומר אחר תפלתו אפי' כסדר וידוי כו', דהיינו דזכא ללמדנו דהיכא דאדם רוצה להאריך אינו מאריך בידויים ושצחים ובקשות בש"ת אלא לאחר תפלתו, - מה שאמרו בצרכות שם אין אומר דבר אחר אמת ויציב כו' ע' רי"ף משום סמיכת גאולה לתפלה, וע' תר"י דרנה היינו ק"ש ובצרכותיה, ולכאורה מתפרש דאע"פ שגם צרכות ק"ש הם רנה אע"פ אין לשאל צרכיו משום גאולה לתפלה, ולכאורה יל"פ דאם רנה לפני תפלה, א"כ אם ישנה, מפסיד סמיכת גאולה לתפלה, אבל אל"ה הו' סמיכתא שפירתא, ויל"ע לר"א אי שואל אחר גאל ישראל, או דבעינן דתפלת י"ת דהויא רנה קודם תפלה, תהא סמוכה לגאולה, ויש כאן לעי' לפרש"י יל"פ אין אומר דבר כו' צרכי היחיד ולא צאתה חונן ולר"י רישא צאתה חונן כפרש"י, - יעוי' צת"י וצ"י וצ"ח אי שואל צרכי ציבור בהאמצעות הצרכה דש"ת ולכאורה הו' משנה המטבע וכמ"ש צ"ח והעתיקו המג"א, וז"ע צכ"ז.

(ד) ז' א' שני אלפים תורה, ע' חזו"א אה"ע סי' כ"ז סק"ג לענין טריפות, דתליא באלו שהיו אז טריפות, והעמק דגינים והנהגות ממרן ז"ל ביו"ד פ"א אות י"ח ע"ש, וע' קוב"א ממרן ז"ל ח"צ איגרת כ"ד.

י' ב' מזומן לחיי העוה"ב, עי' תו' כתובות ק"ג ב' ד"ה מזומן.

י"א א' חזא מזומתא כו' אותיב ידיה עלה כו', צרמ"א יו"ד סי' רפ"ה הביא בשם מהרי"ל להניח היד על המזוזה כשיצא מן הבית, וכ' צד"מ שמוזכר ענין הנחת היד בע"ז י"א וכן ציין הגר"א שם, ומיהו התם לכאורה י"ל דלא עשה כן אלא בשבילם, ושימט לב למזוזה הוזכר גם צרמ"ס סופ"ו בה' מזוזה וז"ל וכל זמן שיכנס ויאל יפגע ביחוד השם שמו של הקדוש ב"ה ויזכור אהבתו ויעור משנתו ושניתו בהבלי הזמן וידע שאין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מישרים אמרו חכמים הראשונים כל מי שיש לו

עכו"ם ול"ד בחצר, ואין כן דעת הצ"ח אלא דדוקא בחצר אסור לעולם ועיוין בד"מ, מיהו עכ"פ יש לעי' מגמ' דשבת לדעת הרשב"א, ויש לעי' לענין הרחק בד"א הסמוכים שאין כאן משום חשד בעובר לדעת הרשב"א מאי. והנה דעת הצ"ח בסו"ס קנ"ז דאף דהטור הביא דברי הרשב"א מ"מ לדינא נקט כהרא"ש וכמ"ש בס"י קנ"ז, ופסק הצ"ח כהר"ן והרא"ש וחו' שאנך אף היכא דאיכא חשדא יעו"ש נגד הרשב"א (ועי' ריטב"א), ועי' צהגה"א סו"ס קנ"ז ואפשר דמודה הגר"א לדין זה (לא עיינתי כעת צדין שבס"י קנ"ה וצהגה"א שם) אף דבס"י קנ"ז נוסח לאיסור יעו"ש היינו דוקא התם דנראה כעובד שהוא ענין חמור וכמו הטור שמחמיר שם ומיקל כאן ויהיינו אף ציוס איד או יריד כדמשמע פשטא דאין חילוק עי' רמ"א סו"ס קנ"ז וער"ן בשם הרא"ש] וכמ"ש הר"ן דנראה כהולך לא הוי כנראה דעובד, ואף הרשב"א כ' בל' ואפשר, [ובחזו"א ס"י ס"ג מ' דנקט דעת הטור והגר"א דיהרג ואל יעבור ול"ע], ודברי הט"ז סו"ס קנ"ז שנדחק בחילוקם ז"ע, ולפמשינ"ת דמשום הרחק ליכא יהרג וא"י לדעת הרא"ש והטור [ואפשר דהר"ן מודה לזה ואף הרשב"א יש לעי' בדעתו בזה וכמ"ש, והצ"ח כלל דעת הר"ן עם דעת הרא"ש אף לבית עכו"ם ועכ"פ הכי נקטינן] אף באשרה שאינה גוזלת לק' מ"מ אם אסור רק משום הרחק אף בלית לי' דירכא אחרינא (דאי משום טומאה ונהנה עי' ריטב"א ועי' בכל הך סוגיא במ"ש לק' בס"י כ' ס"ק י"ב-י"ד), (ז"י דינים אלו) מותר בפיקו"נ.

י"ד ס"י קמ"ט ס"ב צהגה מותר ליכנס שם כו' לכו"ע מותר וכן כו', מבואר דחצר אין לו דין של בית עכו"ם ולא של חוץ ד"א לפתח עכו"ם ומיירי שהולכים חוץ לד"א שנגד הפתח דאל"כ איכא משום הרחק וכדאיכא ס"י קמ"ב ס"י ועי' חזו"א, - יעו"י ד"מ סק"א ואם פ"י דעת רשב"א דהאיסור רק ציוס איד וחצר לעולם אסור כונתו ז"ל כיון דדעת הר"י והרא"ש דדוקא ציריד א"א לאסור חצר לעולם ואף ציוס איד, כיון דדעתם דחשד שהולך לעבוד כו"ם לא מצינו.

(ו) י"ב א' ישב לו קוץ כו', ואין כאן משום הרחק, די"ל דהוי חוץ לד"א (ע' ל' הטור מצוה כו') א"נ בליכא דירכא אחרינא (עי' לק' מ"ח ב') (ובגזולת לדעת רי"ו) וכמ"ש בחזו"א, א"נ צנכנס צהיתר משום פיקו"נ וכדעת הרא"ש סו"ס קנ"ז ולדעת הרשב"א י"ל אף בחוץ ד"א ומשום פיקו"נ וי"ל דשרי הרחק צכה"ג או בליכא דירכא אחרינא ובגזולת או אף באינה גוזלת, ובפרטופות אם מיירי שלא לפני עכו"ם אלא לגוי יעו"י צ"ח לכאורה שרי ליכנס חוץ ד"א ואף למאי דמסיק הצ"ח דפרטופות שלפני ע"ז מיירי יש לעי' אי שרי ליכנס עד הפרטוף אם הוא חוץ לד"א, ואם לא, מיירי נמי כתיבוי"ס דלעיל, מיהו בחזו"א הקשה למה שרי למישתי צידו ותי' דהוי בליכא דיר"א וע"ש עוד לענין לרוץ יעו"ש וע' לק'.

כו' ומזוזה צפתחו מוחזק הוא שלא יחטא שהרי יש לו מוכרין רבים והן הם המלאכים שמליין אותו מלחטוא שנאמר חונה מלאך וגו' ע"כ, ומ"ש רמ"א שם דה"ה בכניסה ל"י מקורו דמ"ש מהרי"ל אפשר דענינו שמירה וכמ"ש שם לענין יוצא לדרך שיאמר ג"כ בשמך כו' כן גם צמחם יציאה וכמ"ש שם לומר הפסוק, ואולי הוא ענין חציצת המזוזה וכעין שנוהגין לנשק הס"ת, ועי' רמ"א או"ח סי' קמ"ט דמשמע שנוהגין כן הקטנים כדי לחנכם ולרזום במצוות, ואולי גם הגדולים, ועכ"פ נוהגים כן, ועי' דדינים והנהגות ממרן ז"ל צו"ד פ"ג אות י' לענין הסתכלות על המזוזה וצו"ש שם ללקט יושר, ומיהו צמ"ת הי' מנשק ע"ש באו"ח פ"ה אות ז', (והנישוק צמ"ת ענמה ולא חפס את המעיל לנשקו אלא מנשק הס"ת ענמה צמח"ת המעיל של הס"ת וצחיצוק צידו על המעיל והס"ת).

שם תוד"ה נזון, אפי' באצבע קטנה מ"מ אוכלי שולחנו היו רבים, עי' צהגה"א או"ח ס"י רל"א ועי' כתובות ק"ד א' תוד"ה לא.

(ה) י"א ב' מהו לילך לשם כו' וצדף י"ב א' ת"ר כו', יש כאן צ' ענינים א'. חשדא שהולך לעבוד עכו"ם א"נ לכבד אליל ציוס יריד לדעת הר"י, ב. דבר שנראה צו כעובד והיינו חשדא דעובד אף שהוא חשש רחוק, צנידון השני שנראה צו כעובד דן הר"ן דאפשר דוקא אם יש חשש שמא ימות צמחא קודם שימלא מים אצל היכא שהסכנה ודאית אין כאן יהרג וא"י וכן הביא רמ"א בס"י קנ"ג בשם י"א, ודעת הרשב"א דיהרג וא"י וכמ"ש בריטב"א וכ"כ צהגה"א לדעת הטור וכן נוסח הגר"א ז"ל (ומ"ש דדבריו דחוקים, י"ל משום לישנא דגמ', ועוד דאין לחלק בין סכנה דעכשו או ספק סכנה דבסמוך אח"כ), ולילך לעיר שיש צה עכו"ם או לחצר או לרחוב אף שהדרך מיוחדת לשם ואף ציוס איד או יריד דעת הר"ן דאין בזה משום יהרג וא"י וכן דעת הרא"ש דמותר ליכנס לבית אליל כשיש סכנה עי' סו"ס קנ"ז, והנה ליכנס לבית אליל יש כאן צ' ענינים א' משום הרחק דלק' דף י"ז וצו"ד ס"י קנ"ג, וציוס איד או יריד איכא משום חשדא (ואף לדעת הר"י והרא"ש אפשר דציוס יריד שהוא יוס איד אסור ליכנס לבית האליל משום חשד עכו"ם או עכ"פ כיבוד אליל) ועכ"פ כ' הר"ן בשם הרא"ש להקל יעו"ש צר"ן, והנה מבואר דאין כאן חומר דאציזריהו דע"ז לא בחשדא ולא בהרחקה מן בית אליל מקרא דהרחק וגו' (יעו"י י"ז ניזיל כו' ובחו' שם ולע"כ), והנה צדין הרחק מבואר בגמ' שבת קט"ז א' שהביא הגר"א סו"ס קנ"ז וצ"ח שם בשם חוס' שאנך דמותר בפיקו"נ ליכנס לבית עכו"ם, אצל צדין חשדא אף דדעת הר"ן והרא"ש לקולא, דעת הרשב"א בטור ס"י קמ"ט לנטות לחומרא (שכ' בל' ואפשר) בין צעיר בין בחצר וברחוב (יעו"י ש"ך סק"ב) אלא שדעתו ז"ל דאסור ליכנס לעולם לחצר עכו"ם ואף שלא ציוס איד משום חשד (ע' י"ח ב' מפני חשד כו') כמ"ש אחרונים ז"ל, וצהגה"א מ' דעתו דדין המשנה לאסור כל עיר שבתוכו